

Затверджую
Ректор
Бердянського державного
педагогічного університету
Богданов Г.Т.

«3» 11/01/2021 2021 року

ВИТЯГ

із протоколу №1 засідання фахового семінару

Висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспірантки кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

факультету філології та соціальних комунікацій

Бердянського державного педагогічного університету,

для проведення попередньої експертизи дисертації

Мітракової Оксани Олегівни на тему:

«Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття»,

подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії (PhD)

зі спеціальності 035 Філологія

1. ПРИСУТНІ:

Викладачі: завідувач кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства д. філол. н., проф. Харлан О.Д. (головуюча на засіданні кафедри), д. філол. н., проф. Зарва В.А., завідувач кафедри іноземних мов і методики викладання, д. філол. н., проф. Панова Н.Ю., д. філол. н., проф. Анісімова Н.П., д.філол.н., проф. Колінько О.П., д.філол.н., проф. Філоненко С.О., д.філол.н., проф. Новик О.П., д. філол. н., доц. Школа В.М., к.філол.н., доц. Александрова Г.О., к.філол.н., доц. Богданова М.М., к.філол.н., доц.Боговін О.В., к.філол.н., доц. Салюк Б.А.

Секретар: к. філол. н., доц. Александрова Г.О.

Серед присутніх – 8 докторів за напрямом дисертації

ПОРЯДОК ДЕННИЙ: Обговорення дисертації Мітракової Оксани Олегівни на тему: «Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття», подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії (PhD) зі спеціальності 035 Філологія.

Науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Школа І.В.

Рецензенти: доктор філологічних наук, професор Наталія Юріївна Панова, кандидат філологічних наук, доцент Богдана Анатоліївна Салюк.

Дисертацію виконано як складову частину комплексної теми кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного

педагогічного університету « Поетика української літератури в контексті художньо-естетичних епох» (протокол вченої ради БДПУ № 7 від 24.12.2015 року, державний реєстраційний номер 0116U008833). Тема дисертації була затверджена на засіданні вченої ради Бердянського державного педагогічного університету від 24 вересня 2015 року (протокол №3) та заочно затверджена на засіданні бюро наукової ради НАН України з проблеми «Класична спадщина та сучасна художня література» від 19 травня 2016 року (протокол № 1)

2. СЛУХАЛИ: про наукову новизну, теоретичне та практичне значення дисертації.

Наукову доповідь аспірантки кафедри української та зарубіжної літератури та порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету Мітракової Оксани Олегівни за матеріалами дисертаційної роботи «Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття», поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії (PhD) зі спеціальності 035 Філологія.

ВИСТУПИЛИ: поставили запитання головуюча д.філол.н., проф. Харлан О.Д., д.філол.н., проф. Колінько О.П., к.філол.н., доц. Боговін.О.В.

З позитивною оцінкою дисертації виступили:

1) науковий керівник, к.філол.н, доц. БДПУ Школа І.В.

2) рецензенти: д.філол.н., проф. Н. Ю. Панова, к. філол.н., доц. Б.А. Салюк.

Узяли участь в обговоренні роботи: д. філол. н., проф. Зарва В.А., д.філол.н., проф. Анісімова Н.П., д.філол.н., проф. Філоненко С.О., д. філол. н., доц. Школа В.М., к.філол.н., доц. Александрова Г.О., к.філол.н., доц. Богданова М.М.

УХВАЛИЛИ:

На підставі експертизи дисертаційної роботи, доповіді здобувача, поставлених запитань присутніх і відповідей здобувача, обговорення учасниками засідання основних Положень дисертації, виступів наукового керівника та рецензентів, прийняти такий висновок щодо дисертаційної роботи Мітракової О.О. «Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття»:

1. Актуальність роботи. Міф про Орфея отримав продовження в європейській літературі XX століття та використовується авторами як унаочнення їх роздумів про етичні, філософські, суспільні проблеми. Образ Орфея розвивається до творення письменниками нового міфу та новаторського переосмислення. Мотивний комплекс відомого міфу у тексті кожного митця інтерпретується та змінюється на

оригінальному художньому матеріалі, набуває нового звучання у літературах різних країн певної епохи. Література XX ст. освітила таку тенденцію завдяки використанню традиційних мотивів та образів, зокрема, й міфу про Орфея.

Мета дослідження – порівняти інтерпретацію міфу про Орфея в прозі різнонаціональних літератур на рівні типології та поетики мотивного комплексу.

Виконано такі завдання: схарактеризовано міф про Орфея та його літературознавчу інтерпретацію; досліджено потрактування орфеїчного образу в українській і європейській прозі XX ст.; виявлено типологічні збіги орфеїчного образу та особливості його переосмислення у творах Г. Пагутяк «Видіння Орфея», Г. Носсака «Орфей і...», Т. Манна «Смерть у Венеції», І. Давидкова «Човен Харона», Дж. Фаулза «Маг».

Об'єкт дослідження – це оповідання Г. Пагутяк «Видіння Орфея», Г. Носсака «Орфей і...», повість Т. Манна «Смерть у Венеції» та романи І. Давидкова «Човен Харона», Дж. Фаулза «Маг».

Предметом дослідження є трансформація міфу про Орфея на рівні типології і поетики образу в зазначених прозових творах. Вибір матеріалу для дослідження здійснено за такими критеріями: репрезентативність художнього моделювання образу Орфея у творах; хронологічна співвіднесеність; жанрово-стильова модальність; геокультурна варіативність; наукова перспективність.

Методи дослідження Методологічну базу дослідження складають загальнонаукові емпірико-теоретичні методи, системно-функціональний підхід до вивчення літературних явищ, компаративний, культурно-історичний, порівняльно-історичний, генетичний, міфологічний, описовий методи, а також метод аналізу критичної літератури з теми.

2. Формування наукового завдання, нове вирішення якого отримано в дисертації. Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому вперше здійснено комплексний порівняльний аналіз інтерпретації образу Орфея у творах української, болгарської, англійської, німецької літератур, зокрема в текстах Г. Пагутяк «Видіння Орфея», Г. Носсака «Орфей і...», Т. Манна «Смерть у Венеції», І. Давидкова «Човен Харона», Дж. Фаулза «Маг»; виявлено спільні й відмінні риси в інтерпретації античного міфу; розкрито взаємозв'язок між Орфеєм та іншими античними образами й сюжетами (Пігмаліон, Еврідіка, Нарцис, Аїд). Тому обрана тема є новаторською і актуальною для компаративного вивчення художньої літератури.

3. Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їх новизна.

Наукова новизна результатів дослідження, отриманих особисто здобувачем, полягає у тому, що на сьогодні немає дослідження, яке б поєднало розгляд міфу про Орфея у прозових творах І. Давидкова, Т. Манна, Г. Носсака, Г. Пагутяк, Дж. Фаулза.

4. Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються, забезпечується теоретико-методологічним обґрунтуванням його вихідних положень, відповідністю методів меті, завданням, об'єкту і предмету дослідження, поєднанням кількісного й якісного аналізу отриманих даних, доказовістю висновків. Робота обґрунтована. Наукові положення й висновки – чіткі, науково обґрунтовані.

5. Наукове та практичне значення роботи. Теоретичне значення роботи. Дослідження інтерпретації міфу про Орфея та переосмислення образу в європейській літературі уможливорює поглиблене вивчення процесів реміфологізації в національних літературах.

Практичне значення одержаних результатів. Результати дисертаційного дослідження можуть бути використані при читанні лекцій з порівняльного літературознавства, підготовці спецкурсів, написанні підручників з історії української та зарубіжної літератур ХХ ст. для студентів вищих навчальних закладів гуманітарного профілю.

7. Повнота викладення результатів дисертації в публікаціях та особистий внесок у них автора. Основні положення та висновки дослідження висвітлено в 13 наукових публікаціях, із них: 3 статті опубліковано в провідних наукових фахових виданнях України, 9 публікацій – у збірниках матеріалів конференцій, 1 стаття в закордонному періодичному виданні.

Наукові праці, у яких опубліковані основні результати дослідження

1. Мітракова О. О. Трансформація міфу про Орфея у творі «Орфей і ...» Ганса Ерїха Носсака. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Філологічні науки.* 2016. Вип. 10. С. 202–207. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nzbdpufn_2016_10_31

2. Мітракова О.О. Орфей у рецепції Івана Франка. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету: Філологічні науки. Випуск XIV.* Бердянськ : БДПУ, 2017. С. 95–100.

3. Мітракова О.О. Поетика міфу про Орфея у творі «Видіння Орфея» Галини Пагутяк та «Човен Харона» Івана Давидкова. *Наукові праці Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка: Філологічні науки.* Випуск 45. Кам'янець-Подільський: Аксіома, 2017. С. 147–150.

4. Mitrakova Oksana. Orpheus vs Narcissus: Transformation of Ancient Figures in the Works Vision of Orpheus by Halyna Pahutiak and The Magus by John Fowles. *Spheres of Culture / Ed. by Ihor Nabytovych,* 2019, Vol. 19, Ingvarr, Lublin, Poland 2019. S. 107–112.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. Мітракова Оксана. Трансформація міфу про Орфея у творі Івана Давидкова «Човен Харона». *Мова і соціум: етнокультурний аспект: матеріали VI Міжнародної наукової конференції молодих учених (м. Бердянськ 20-21 жовтня 2016 р.)*: збірник тез / гол.ред. О.П. Колінько. Бердянськ: БДПУ, 2016. С. 97–98.

6. Мітракова О.О. Містичний вимір природи у творі Галини Пагутяк «Видіння Орфея. Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво («Екоцентризм: культура і природа»): Тези доповідей III Міжнародної наукової конференції. Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2017. С. 67–68.

7. Мітракова О. О. Інтерпретація міфу про Орфея та Еврідіку у творах Джона Фаулза «Маг» та Ганса Еріха Носсака «Орфей і...». *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції (20-21 квітня 2017 року) : збірник тез.* Бердянськ : БДПУ, 2017. Ч.2. С. 276–278.

8. Мітракова О. О. Прагматичність проти естетики у творі Галини Пагутяк «Видіння Орфея» та Івана Давидкова «Лодката на Харон». *«Троянди й виноград: феномени естетичного та прагматичного в літературі і культурі»*: [зб. наук. Матеріалів конференції (Бердянськ, 27-28 вересня 2018 .)]. Бердянськ, 2018. С.113–114.

9. Мітракова О.О. Орфей і смерть у творі Томаса Манна "Смерть у Венеції". *Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали II Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2018 року) : збірник тез.* Бердянськ : БДПУ, 2018. Ч. 2. С. 150–152.

10. Мітракова О.О. Орфей-аргонавт у романі Дж. Фаулза «Маг». *«Усі ріки течуть у море: мариністика в літературі та культурі: зб.наук. матеріалів конференції (Бердянськ, 26–27 вересня 2019 р.) / под.ред. О.П. Новик, Бердянськ: БДПУ, 2019. С. 76–77.*

11. Мітракова О.О. Орфей і Пігмаліон: «Смерть у Венеції» Томаса Манна та «Човен Харона» Івана Давидкова. *Наука III тисячоліття : пошуки, проблеми, перспективи розвитку : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25- 26 квітня 2019 року) : збірник тез.* Бердянськ : БДПУ, 2019. С. 256–257.

12. Мітракова О.О. Орфей VS Нарцис (Трансформація міфів у «Видінні Орфея» Галини Пагутяк та «Магові» Дж. Фаулза). *Національна ідентичність в мові і культурі: збірник наукових праць / за заг. ред. А.Г. Гудманяна, О.Г. Шостак.* Київ: Талком, 2019. С. 84–87.

13. Мітракова О. Конфабуляція, химера та пам'ять (на прикладі романів «Маг» Джона Фаулза та «Човен Харона» Івана Давидкова). *Художні феномени в історії та сучасності («Пам'ять та ідентичність»): тези доповідей VI Міжнародної наукової конференції.* Харків: ФОП Бровін О.В., 2020. С. 72

Результати дисертаційної роботи повністю відображено в публікаціях.

Дисертаційна робота виконана самостійно та не містить плагіату.

8. Апробація матеріалів дисертації. Апробація результатів дослідження здійснювалася шляхом публікації матеріалів дисертації. Початкові, проміжкові й кінцеві результати дослідження були оприлюднені в доповідях автора та обговорені на науково-практичних конференціях:

1. Міжнародна наукова конференція «Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа» на базі Бердянського державного педагогічного університету. Тема доповіді: «Пригодницький ребус у творах Галини Пагутяк «Видіння Орфея» і Джона Фаулза «Маг»».
2. Міжнародний науковий конгрес «Я єсть пролог» (до 160-річчя від дня народження Івана Франка) на базі Львівського національного університету імені Івана Франка. (Львів, 22-24 вересня 2016) Тема доповіді: «Міф про Орфея в рецепції Івана Франка»;
3. Конференція «Мова і соціум: етнокультурний аспект» (20-21 жовтня 2016 року, БДПУ). Тема: Трансформація міфу про Орфея у творі Івана Давидкова «Човен Харона»
4. Міжнародна наукова конференція «Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменництво» на базі Харківського національного університету ім. В.Н. Каразіна (7-8 квітня 2017 року). Тема доповіді: «Містичний вимір природи у творі Галини Пагутяк «Видіння Орфея»».
5. Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» на базі Бердянського державного педагогічного університету (20-21 квітня 2017 року). Тема доповіді: «Інтерпретація міфу про Орфея та Еврідіку у творах Джона Фаулза «Маг» та Ганса Еріха Носсака «Орфей і...»»
6. Міжнародний науково-методичний семінар з болгарської мови, літератури, культури та історії на базі Бердянського державного педагогічного університету. Тема доповіді: «Проблема творчої особистості у творі Івана Давидкова «Човен Харона»
7. VI Міжнародний Симпозіум на базі Заслуженого Автономного Університету Пуебла (м. Пуебла, Мексика, 2017 р.);
8. Міжнародна наукова конференція «Свобода в українській літературі: від свободи творчості до свободи сприйняття» на базі Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна (м. Харків, 2017 р.).
9. Міжнародна наукова конференція «Троянди й виноград: феномени естетичного та прагматичного в літературі і культурі» на базі Бердянського державного педагогічного університету (27-28 вересня 2017 р.) Тема доповіді: «Прагматичність прости естетики у творі Галини Пагутяк «Видіння Орфея» та Івана Давидкова «Лодката на Харон»»
10. II Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» на базі Бердянського державного педагогічного університету (25-26 квітня 2018 року); Тема доповіді: «Орфей і смерть у творі Томаса Манна «Смерть у Венеції»»;
11. VII Міжнародний науково-методичний семінар з болгарської мови, літератури, культури та історії на базі Бердянського державного педагогічного університету (травень, 2018 року), Тема доповіді: «Античний міф у повісті «Лодката на Харон» Івана Давидкова»
12. III Міжнародна науково-практична інтернет-конференція «Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку» (25-26 квітня 2019 року), м. Бердянськ, Бердянський державний педагогічний університет.; Тема доповіді: «Орфей і Пігмаліон: «Смерть у Венеції» Томаса Манна та «Човен Харона» Івана Давидкова»»;
13. XII Міжнародна конференція з питань національної ідентичності в мові і культурі (22-23 травня 2019 року), м. Київ, Національний авіаційний університет; Тема доповіді: О.О. Орфей VS Нарцис (Трансформація міфів у «Видінні Орфея» Галини Пагутяк та «Магові» Дж. Фаулза)
14. XV Міжнародна конференція молодих учених: Літературознавство

XXI століття: сучасні виклики та перспективи (19–21 червня 2019 року) м. Київ, Інститут літератури ім. Т. Г. Шевченка НАН України

Тема доповіді: Трансформація танатологічного мотиву у неоміфі про Орфея (Томас Манн і Джон Фаулз)

15. Міжнародна наукова конференція «Усі ріки течуть у море»: мариністика в літературі та культурі» (26 – 27 вересня 2019 року) м. Бердянськ, Бердянський державний педагогічний університет.; Тема доповіді: Орфей- Аргонавт у романі Дж. Фаулза «Маг»

16. VI Міжнародна наукова конференція «Художні феномени в історії та сучасності» («Пам'ять та ідентичність»), (3–4 квітня 2020 року) на базі Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна; Тема доповіді: «. Конфабуляція, химера та пам'ять (на прикладі романів «Маг» Джона Фаулза та «Човен Харона» Івана Давидкова)»

17. I Міжнародна науково-практична інтернет-конференція (30 квітня 2020 року) на базі Бердянського державного педагогічного; Тема доповіді: «Егоцентризм та жертвовність у творі Г.Е. Носсака «Орфей і...»»

18. Міжнародна наукова конференція «Citius, Altius, Fortius!»: феномен спорту в літературі та культурі» (24 — 25 вересня 2020 року) на базі Бердянського державного педагогічного університету; Тема доповіді: Ідеал тілесний та духовний у новелі «Смерть у Венеції» Томаса Манна та романі Дж. Фаулза «Маг»

19. II Міжнародна міждисциплінарна науково-практична дистанційна конференція «Текст у медіакультурному просторі» (14-15 жовтня 2020 р., м. Івано-Франківськ) Тема доповіді: «Інтертекстуальність у романі Дж. Фаулза «Маг»»

9. Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертацію написано науковою мовою, структура дисертації відповідає алгоритму проведеного автором дослідження. Зміст наукової роботи викладено українською мовою в логічній послідовності та доступною для сприйняття, адекватно використано наукові терміни.

10. Відповідність змісту дисертації. Дисертація О.О. Мітракової на тему «Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття» повністю відповідає спеціальності 035 Філологія.

11. Рекомендація дисертації до захисту. Дисертаційна робота О.О. Мітракової виконана на високому науковому рівні та є цілісним самостійним науковим дослідженням, що відповідає встановленим вимогам чинного законодавства України, постанові «Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затверджену Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 035 Філологія, галузь знань 03 Гуманітарні науки.

Виходячи з наведеного вище, кафедра української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства Бердянського державного педагогічного університету затверджує цей висновок і рекомендує дисертацію Мітракової Оксани Олегівни на тему «Інтерпретація образу Орфея в європейській прозі XX століття» (науковий керівник – кандидат філологічних наук, доцент Школа І.В.), подану на

здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 035 Філологія, до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

Рішення прийняте одноголосно шляхом відкритого голосування.

Головуюча на засіданні фахового семінару,

доктор філологічних наук, професор,
завідувач кафедри української та
зарубіжної літератури і
порівняльного літературознавства

Ольга ХАРЛАН

Рецензенти:

Професор кафедри іноземних мов і
методики викладання,

доктор філологічних наук, професор

Наталя ПАНОВА

Доцент кафедри іноземних мов і

методики викладання,

к. філологічних наук, доцент

Богдана САЛЮК

Учений секретар

к. філологічних наук, доцент кафедри української та
зарубіжної літератури і

порівняльного літературознавства

Ганна АЛЕКСАНДРОВА